

Bedrijfseconomische perspectieven van zoogkoeienhouderij (2)

Opzet zoogkoeienhouderij bedrijf

Er is uitgegaan van een bedrijf van 200 Charolais moederdieren met bijbehorend jongvee. Charolais is gekozen omdat zij door hun soberheid en grote voeropnamecapaciteit zeer geschikt zijn voor schrale graslanden. Gezien het karakter van de dieren zijn twee volwaardige arbeidskrachten nodig voor hun verzorging. De kalveren worden in het voorjaar geboren en onmiddellijk na het spenen (7 maanden) verkocht. Alleen vaarskalveren die nodig zijn voor vervanging worden aangehouden. In de berekeningen is het vervangingspercentage op 25 % gesteld. De dieren kalven voor het eerst op driejarige leeftijd. Uitstoot vindt plaats aan het begin van de stalperiode. In het voorjaar bestaat de kudde uit 200 moederdieren, waarvan 172 met kalf (de overige 28 blijven gult, of hebben hun kalf verloren), 3 stieren, 53 vaarzen, 53 pinken, 89 vaarskalveren en evenveel stierkalveren. De dieren zijn gehuisvest in een open-front potstal van oktober tot eind april. Omwille van de veen-ondergrond is de stal onderheid.

Resultaten en discussie

De bedrijfsomvang, de bijbehorende arbeidsbehoefte en het netto bedrijfsresultaat per ha van de varianten zijn gegeven in tabel 1.

Opvallend is de grote bedrijfsomvang (150 - 330 ha). Naast 2 volwaardige arbeidskrachten zijn, afhankelijk van de gekozen variant nog 0,2 tot 0,7 extra krachten nodig. Piekperioden in arbeid komen voor in het voorjaar (geboorte, uitmesten van

de stal) en in augustus (blauwgrasland maaien en strooisel inschuren). Alleen al om deze twee redenen is zoogkoeienhouderij geen reëel alternatief voor het huidige gangbare bedrijfstype met individuele boeren en in het algemeen een vaste en beperkte bedrijfsoppervlakte. Wel is het een mogelijkheid voor instanties als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of Provinciale land- schappen die over grote oppervlakten beschikken.

Het netto-bedrijfsresultaat per ha is voor alle drie varianten negatief en loopt uiteen van - f 450 tot - f 1200 per ha. Bedrijven zonder produktiegrasland hebben een gunstiger resultaat dan bedrijven met produktiegrasland. Voor bedrijven met blauwgrasland voor strooiselproductie t.o.v. bedrijven zonder blauwgrasland waar dus strooisel aangekocht moet worden. Reden hiervoor is vooral dat het negatieve netto-bedrijfsresultaat wordt uitgesmeerd over een steeds grotere oppervlakte bij variant 2 en variant 3. Daarnaast speelt o.a. een rol dat er voor dotterhooiland of blauwgrasland geen N-kunstmestkosten zijn, en dat strooisel bij aankoop f 175 per ton kost, terwijl 1 ha blauwgrasland ongeveer 3 ton strooisel produceert wat ongeveer f 75 per ton aan bewerking kost.

Variant 3, een bedrijf met dotterhooiland en blauwgrasland heeft het beste netto-bedrijfsresultaat per ha: - f 450 per ha. f 450 is dus het bedrag, exclusief de grond- en pachtkosten, dat door de beherende instantie per ha betaald moet worden,

Tabel 1 Bedrijfsomvang (ha), omvang per type grasland (ha), in te huren VAK's en netto-bedrijfsresultaat (f per ha) voor diverse zoogkoeienhouderij varianten (200 moederdieren, 2 VAK)

Variant	Bedrijfs- omvang (ha)	Omvang type grasland (ha)			In te huren VAK	Netto- bedrijfs- resultaat ¹⁾²⁾ (f per ha)
		produktiegrasland	dotterhooiland	blauwgrasland		
1	148	148			0,2	-1200
2	266		266		0,4	- 600
3	329		247	82	0,7	- 450

¹⁾ afgerond op f 50,-

²⁾ minimaal aan te vullen tot 0; dit bedrag is een indicatie voor een eventuele hectaretoeslag/beheerskosten.

Tabel 2 Verandering in bedrijfsomvang (ha) en netto-bedrijfsresultaat (f per ha)¹⁾ van variant 3 voor wijzigingen in enige technische en economische parameters (verschil is t.o.v. een bedrijfsomvang van 329 ha en een netto-bedrijfsresultaat van - f 450 per ha)

	Basis waarde	Verandering t.o.v basis waarde	Verandering in	
			ha	f/ha
Technische parameters				
P-gehalte krachtvoer	4 g/kg	+ 1 g/kg	+ 4	0
strobehoefte per dier per staldag	5 kg/dier/dag	+ 2 g/kg	+ 7	- 5
		+ 1 kg/d/d	+ 16	- 10
		+ 2 kg/d/d	+ 32	- 25
kwaliteit grasland	850 VEM/kg ds	+ 10 %	- 23	+ 20
		- 10 %	+ 30	- 70
vervangingspercentage	25 %	- 5 %	- 22	- 10
		+ 5 %	+ 19	0
Economische parameters				
aanhoudingspercentage	65 %	- 5 %	0	- 20
loonwerkkosten	f 116.029	+/- 10 %	0	+/- 35
kosten afschrijving, onderhoud, rente	f 128.579	+/- 10 %	0	+/- 40
arbeidskosten	f 156.179	+/- 10 %	0	+/- 50
vleesprijs		+/- f 1/kg	0	+/- 165
heikosten	f 31.886	-f 31.886	0	- 100

¹⁾ afgerond op f5,-

wil men de veehouder een minimum CAO-inkomen van f 58.000 gunnen en een passende vergoeding voor het ingezette bedrijfskapitaal.

Gevoeligheidsanalyse

In tabel 2 is het effect van wijzigingen van een aantal technische en economische uitgangspunten voor variant 3 gegeven. Wijzigingen in de waarde van technische uitgangspunten hebben zowel effect op de bedrijfsomvang als op het netto-bedrijfsresultaat per ha. Belangrijk zijn de dagelijkse strooisel behoefte en de kwaliteit van het ruwvoer.

Een voorbeeld: een zoogkoe heeft in plaats van 5 kg strooisel per dag, 7 kg strooisel per dag nodig. Voor de totale kudde, bij een stalperiode van 212 dagen, komt dit neer op een extra behoefte van circa 130 ton. Volgens de modelberekeningen is daarvoor 32 ha blauwgrasland extra nodig, waardoor de totale bedrijfsomvang 361 ha wordt. Het netto-bedrijfsresultaat per ha wordt f 25,- ongunstiger door de extra kosten voor brandstof, loonwerk en arbeid (tabel 2). Veranderingen in de economische parameters hebben alleen effect op het netto-bedrijfsresultaat en niet op de bedrijfsgrootte. Uit tabel 2 blijkt dat de totale jaarkosten van het onderhouden van de bedrijfsgebouwen f 31.886,- bedragen. Indien de mogelijkheid bestaat de gebouwen dusdanig te situeren dat onderhouden niet noodzakelijk is betekent dit een kos-

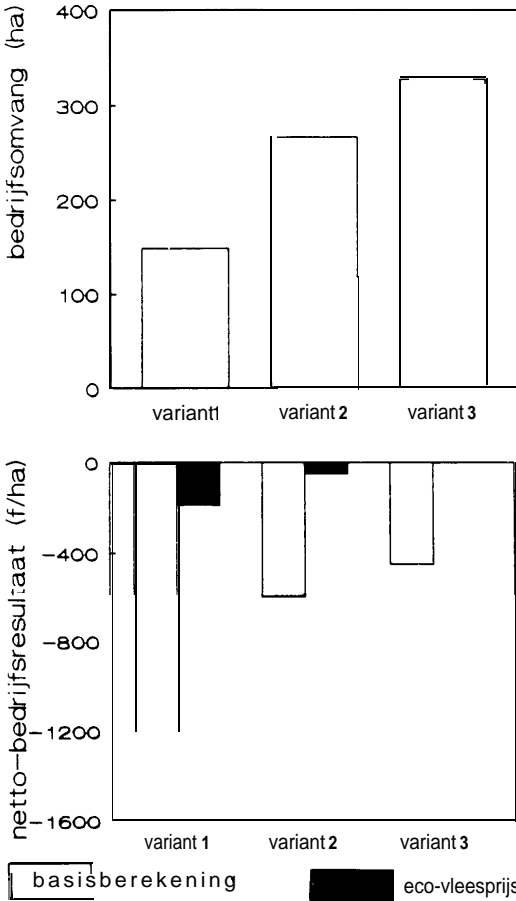
tenbesparing van f 100,- per ha voor de hier gekozen bedrijfsopzet. Veruit de belangrijkste variabele is de vleesprijs. Iedere gulden meer of minder per kg sorteert een effect van plus of min f 165,- per ha. De overige effecten blijven echter marginaal t.o.v. het basis netto-bedrijfsresultaat.

Vleesrijzen

In de modelberekeningen is een prijs van f 9,50 per kg geslacht gewicht van volwassen zoogkoeien en van f 7 per kg gewicht van pinken, vaars- en stierkalveren aangehouden. Deze prijzen zijn afkomstig van het stamboek voor Charolais. Bij een netto-bedrijfsresultaat van f 0 moet in het geval van variant 1 de vleesprijs met f 3,25 per kg omhoog, tot f 12,75 per kg geslacht gewicht voor volwassen dieren, en f 10,25 per kg gewicht voor pinken en kalveren. Bij variant 3 kan worden volstaan met een prijsstijging van f 2,75 per kg tot respectievelijk f 12,25 en f 9,75 per kg geslacht gewicht. De bedrijfsvoering van variant 3 voldoet aan de ECO-normen opgesteld door de NVEL (Nederlandse Vereniging voor Ecologische Landbouw).

Momenteel bedragen de ecologische vleesrijzen f 11 tot f 12,50 per kg geslacht gewicht. De voorgestelde prijsstijging per kg geslacht gewicht voor variant 3 behoort dus tot reële mogelijkheden. Bovendien is de voorgestelde prijsstijging voor de consument niet ingrijpend. De gemiddeld

Figuur 1 Bedrijfsomvang (ha) en netto-bedrijfsresultaat (f per ha) van enige zoogkoeienhouderij varianten en het effect van enige parameters op het netto-bedrijfsresultaat

gekochte hoeveelheid vlees per huishouden bedroeg in het eerste kwartaal van 1990 14,71 kg (PVV) of 160 gr per dag, wat het gezin dagelijks minder dan 2 kwartjes extra kost. In figuur 1 is behalve het netto-bedrijfsresultaat per ha van de drie varianten, ook het netto-bedrijfsresultaat per ha gegeven bij een hogere (eco)vleesprijs en bij een verandering van 10 % in de arbeidskosten voor de drie varianten.

Conclusie

Zoogkoeienhouderij op natuurgrasland in natte veenweidegebieden lijkt bedrijfseconomisch levensvatbaar vanaf een vergoeding van f 450 per ha waarbij grond- en pachtkosten op nul gesteld zijn. Dit bij de gegeven omvang van 330 ha en de gekozen bedrijfsopzet (variant 3). Omdat de bedrijfsvoering van deze variant voldoet aan de ECO-normen, zou men door aansluiting bij het ECO-circuit een hogere vleesprijs als uitgangspunt kunnen nemen. Dit betekent dat de berekende vergoeding kan vervallen. De vergoeding betekent dat zowel de ondernemer als het ingebrachte bedrijfskapitaal een passende vergoeding ontvangen. Voorgaande berekeningen bieden boeren een handvat in de onderhandelingen over de grond- en pachtkosten en de eventueel vereiste beheersvergoeding betreffende gronden in de ecologische hoofdstructuur. Echter gezien de vereiste omvang van het bedrijf, lijkt zoogkoeienhouderij eerder geschikt voor organisaties als Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer of Provinciale landschappen.

Charolais is gekozen omdat de dieren door hun grote voeropname-capaciteit geschikt zijn voor schrale graslanden. Bron: Ambachtsheerlijkheid, Cromstrijen.